

Att stödja elevers lärande i musik

– undervisning i grund- och gymnasieskolan

Foto: Anna Fjellman

Skolforskningsinstitutets systematiska forskningsammansättningar är i första hand till för forskollärare och lärare. De riktar sig också till beslutsfattare som på olika sätt kan främja goda förutsättningar för en undervisning på vetenskaplig grund. Sammanställningarna har även en given plats i olika utbildningssammanhang, inte minst på lärarutbildningarna.

I denna systematiska översikt sammanställs forskning som visar på möjligheter för lärare att stödja elevers lärande i musik.

Ett kunskapsämne i sin egen rätt

Den forskning som är sammanställd i översikten avser att ge lärare perspektiv på den egna undervisningen och hur den kan utvecklas. Översikten är inriktad mot hur musikundervisningen kan stödja elevers musikaliska lärande, vilket motiveras av hur musikämnet karakteriseras i kursplanen i musik.

Vad är syftet med översikten?

Syftet med den här systematiska översikten är att visa på möjligheter för lärare att stödja elevers lärande i musik.

Vad har vi studerat?

Samtliga studier som ingår i översikten har undersökt interaktion mellan lärare och elever i de aktiviteter som förekommer i musikundervisning. Översiktens frågeställningar rör aktiviteter i musikklassrummet och är:

1. Vilka aspekter framträder som avgörande för elevers lärande i musik?
2. Vilka möjligheter och hinder kan skapas för elevers lärande i musik?

Vilka är de huvudsakliga resultaten?

En övergripande slutsats som framkommer i översikten är att genom att rikta uppmärksamheten mot interaktionen mellan lärare och elever i klassrummet finns stor potential för kvalitetsutveckling av musikundervisningen.

Fyra aspekter av interaktionen mellan lärare och elever framträder som betydelsefulla för elevers lärande:

1. Hur undervisningen ramas in.
2. Att ta elevernas perspektiv.
3. Lärarens stöttande handlingar.
4. Att representera det musikaliska innehållet.

Ett universum av översättningar

Sätten som det musikaliska innehållet representeras i musikundervisningen är det mest framträdande temat i de ingående studierna i översikten. De översättningar som då görs kan sägas utgöra både en kärna i lärares och elevers gemensamma meningsskapande och en förutsättning för elevers lärande i musik. I översikten framträder dock ett antal potentiella dilemman.

Strukturerat eller fritt musikskapande

Flera dilemman framträder i relation till å ena sidan stor frihet för elevernas egna skapande men lite hjälp och stöd från läraren, och å andra sidan tydlig ledning från läraren – alltså den närmsta vägen till ett gott klingande resultat – men lite utrymme för elevernas egna idéer.

I studierna visar sig ofta översättningar till och från musikaliska begrepp vara avgörande för elevernas musikaliska lärande. Studier av undervisning som präglas av ett informellt lärandeideal visar dock att lärarna inte introducerar elever för musikaliska begrepp, utan de får själva söka svar på sina frågor, eller får hjälp på ickeverbala sätt, som att läraren pekar på de tangenter som ska spelas i ett ackord, vilket ofta förefaller begränsa elevernas musikaliska lärande. Lärarens pekande förstås som ett lokalt språk som löser elevernas problem för stunden, men inte i andra sammanhang. Ett sätt att ta sig an detta dilemma är responsiv undervisning som syftar på att läraren tar elevernas perspektiv och identifierar de musikaliska problem som eleverna utmanas av och introducerar de musikaliska ämneskunskaper eleverna behöver för att lösa dem.

Tekniska aspekter eller musikaliskt uttryck i fokus

Ibland sker undervisning om musikaliska begrepp utan koppling till den musik som representeras; det görs alltså ingen översättning mellan klingande musik och musikaliska begrepp. I undervisningen kan eleverna få lära sig hur ett musikaliskt begrepp kan användas i musikskapande, utan att de får möjligheter att utveckla sin förmåga att bedöma musikaliska kvaliteter i musiken. Fokus på form och struktur i lärares bedömningar dominerar ibland, vilket kan ha att göra med att sådana bedömningar är tydligare och mindre omtvistade än kvalitativa bedömningar av estetisk kvalitet.

Översättning mellan musik och grafiska representationer

Vid sidan av språkliga representationer visar studierna att grafiska representationer är betydelsefulla för att skapa förståelse av och kommunicera om estetiska kvaliteter i musikundervisningen. I flera studier lär sig eleverna att spela en låt

genom att översätta notationer till spel på instrument. I en studie använder läraren egengjorda notationer som är enklare att förstå, vilket ska resultera i ett gemensamt lustfyllt musicerande. Att använda egengjorda notationer kan förstås som en genväg till musikalisk upplevelse. I översättningar i form av lokalt språk, liksom genvägar till lösningar på musikaliska problem, framstår ett dilemma mellan att ta den genaste vägen till ett musikaliskt resultat å ena sidan, och att bidra till fördjupad ämneskunskap å andra sidan.

Att koordinera perspektiv

Det är viktigt att vara medveten om att man som lärare inte kan ta för givet att eleverna förstår de representationer som används i undervisningen på det sätt man tänkt. Vi ser i de samtal om innehållet som lärarna för med eleverna efter lektionerna att det finns flera olika sätt att förstå det som läraren gör, de frågor läraren ställer och de rörelser läraren gör.

Hur kan resultaten användas?

Översiktens resultat kan användas som diskussionsunderlag och som utgångspunkt för arbetet med att utveckla undervisningen. Resultaten kan även vara till hjälp vid utbildning av lärare.

Vilka studier ingår?

Översikten är en sammanställning av 14 studier, varav 8 har genomförts i Sverige. Studierna beskriver och ger en förståelse av situationer i musikundervisningen som vi tror att lärare på ett eller annat sätt kan känna igen sig i. Gemensamt för studierna är att de har undersökt klassrumsinteraktion, som visar hur det lärarna gör och säger tas emot och förstås av eleverna, och vice versa.

Vad gör Skolforskningsinstitutet?

Skolforskningsinstitutet verkar för att undervisningen i förskolan och skolan bedrivs på vetenskaplig grund. Det gör vi genom att

- sammanställa forskningsresultat
- fördela forskningsbidrag för praktikinära forskning.

Projektgruppen

Våra systematiska forskningssammanställningar genomförs i projektform. I projektgruppen ingår både externa forskare med särskild ämneskompetens inom översiktens område och medarbetare vid institutet. Externa granskare, såväl forskare som lärare, har bidragit med värdefulla synpunkter.